

2019

Бібліотека – центр розвитку неформальної освіти

Рівне

УДК 024:374.7](06)

Б-594

Редактор-упорядник: Н. П. Волян

Редактор: О. М. Зень

Відповідальна за випуск: О. Л. Промська

Бібліотека – центр розвитку неформальної освіти : зб. ст. / Рівнен. обл. універс. наук. б-ка ; Рівнен. обл. від-ня Укр. бібл. асоц. ; ред.-упоряд.: Н. П. Волян ; ред.: О. М. Зень ; відп. за вип.: О. Л. Промська. – Рівне : [б. в.], 2019. – 35 с.

Збірник містить матеріали доповідей і повідомлень круглого столу «Бібліотека – центр розвитку неформальної освіти», який відбувся у Рівненській ОУНБ 7 листопада 2019 р. за участі спеціалістів обласних, міських, районних, сільських бібліотек Рівненської області.

У публікаціях охарактеризовані освітні програми, які набули поширення у публічних бібліотеках області: цифрова грамотність дорослих, мовно-лінгвістичні, культурно-мистецькі, ековиховання, особистісного розвитку тощо.

До збірника також включено програму заходу та рекомендації круглого столу.

Видання розраховане на фахівців бібліотечної справи та суміжних галузей.

© КЗ «Рівненська обласна універсальна
наукова бібліотека» РОР, 2019

© Рівненське обласне відділення
Української бібліотечної асоціації, 2019

ЗМІСТ

Промська О. Л. Публічна бібліотека як провайдер неформальної освіти (на прикладі Рівненської ОУНБ).....	3
Усович І. В. Школа цифрової грамотності для дорослих у бібліотеці (з досвіду Рівненської ОУНБ).....	6
Жарська Ж. В. Нова послуга в бібліотеці «Смартофон»	10
Левченко О. М. Комп'ютерні курси для людей старшого віку.....	12
Пилипчук Н. А. На заваді самотності (з досвіду роботи Здолбунівської ЦРБ)..	14
Антонюк Г. М. Гурток розвивальних ігор «Всезнайко».....	17
Глеб'юк В. В. Сортуємо сміття разом з бібліотекою	19
Хамедюк А. І. Неформальна мистецька освіта на базі Рівненської ОУНБ.....	22
Гупалюк В. О. «Школа написання мемуарів» в літературній резиденції «LitHouse»	24
Волкова С. О. Бібліотечні клуби з вивчення іноземних мов як елемент безперервної освіти для громади міста	27
Громик І. П. Клуб розмовної англійської мови.....	29
Громик І. П. Клуб Анонімних Авторів у бібліотеці	31
Додаток 1. Програма круглого столу «Бібліотека – центр розвитку неформальної освіти», 7 листопада 2019 р., м. Рівне	32
Додаток 2. Рекомендації круглого столу «Бібліотека – центр розвитку неформальної освіти»	34

Публічна бібліотека як провайдер неформальної освіти (на прикладі Рівненської ОУНБ)

*Промська О. Л., заступник директора
з наукової роботи та автоматизації
РОУНБ, к. і. н.*

В епоху суспільства знань, коли головною цінністю стає не інформація, а знання, важливе значення набуває діяльність бібліотеки з організації заходів неформальної освіти. Публічна бібліотека є однією з найкращих локацій, де представники громади можуть здобувати ключові компетенції для особистісного самовдосконалення і розвитку, працевлаштування, соціальної інтеграції та активної громадської позиції. Чому саме у бібліотеці? Бібліотека – це місце, яке працює у режимі 24/7 (якщо не фізично, то віддалено), де ми завжди дізнаємося щось нове. Серед інших переваг бібліотек – їхня інфраструктура, доступний ресурс (інформація, технологічне оснащення, волонтери) та висококваліфікований персонал.

Роль бібліотеки у процесі неформальної освіти може бути різною:

- повноцінний провайдер освітніх послуг;
- партнер в організації та проведенні освітніх програм;
- бібліотека як хаб, що надає простори, персонал, канали комунікації та інтелектуальний ресурс для проведення освітнього заходу.¹

Рівненська ОУНБ є активним учасником неформального навчання місцевої громади. Неформальна освіта для дорослих у бібліотеці реалізується у різних напрямках.

Уже декілька років обласна бібліотека залишається єдиним відкритим місцем у Рівному та області, де молоді рівняни можуть познайомитися з такими пристроями, як 3D-принтер та 3D-ручка, окуляри віртуальної реальності, графічні планшети, робототехніка та ін. Відвідавши STEM-лабораторію Рівненської ОУНБ, учні, студенти, молодь долучаються воркшопів по 3D-моделюванню та 3D-друку, створенню 3D-об'єктів; підготовці цифрової ілюстрації за допомогою графічних планшетів тощо.

Для людей поважного віку 8 рік поспіль діє Школа цифрової грамотності. На базі навчально-тренінгового центру бібліотеки люди старшого віку можуть пройти двомісячні курси та отримати базові знання для роботи з комп'ютером і мережею Інтернет. За час дії проєкту комп'ютерні курси у бібліотеці відвідало більше 2000 слухачів, з якими працювали 4 тренери-бібліотекарі. У 2020 році для усіх зацікавлених буде запропонований спецкурс по роботі зі смартфоном.

---

¹Москаленко Л. Бібліотека як простір для розвитку неформальної освіти (за матеріалами воркшопу для бібліотекарів від 29 червня 2017 року) / Л. Москаленко // Бібл. планета. – 2017. – № 3. – С. 23–26.

На базі бібліотеки також діє інтернет-центр «Окуляр», у якому працює сертифікований тренер-бібліотекар з вадами зору. Ним щотижня організовуються індивідуальні заняття з основ комп'ютерної грамотності для людей з інвалідністю по зору.

Українські бібліотеки активно позиціонують себе як локації, де можна дізнатися про актуальні сервіси та продукти електронного урядування. Рівненська ОУНБ щомісяця пропонує тематичні тренінги, щоб полегшити взаємодію громадян із державою.

Обласна бібліотека є комфортним майданчиком для роботи мовних клубів. Одночасно у закладі відбуваються засідання англійського, німецького, італійського клубів. До ведення клубів залучаються волонтери, в т.ч. носії мов. У 2018 році у межах проєкту «Вікно в Америку» було реалізовано програму «Вивчення англійської мови патрульною поліцією». Постійним попитом у рівнян користуються курси польської мови, які з 2016 року діють на базі обласної бібліотеки.

Все більш популярними стають публічні лекції, присвячені найрізноманітнішим питанням історії, культури, мистецтва, літератури. Наприклад, у 2019 році всі зацікавлені змогли, відвідавши бібліотеку, прослухати унікальний цикл лекцій з історії німецьких поселень на Волині. У межах проєкту «Арт-палітра: локація бібліотека» були організовані 4 відкриті лекції, присвячені історії мистецтва та його сучасному стану.

Своєрідним лекторієм є також одна з найпопулярніших послуг Рівненської ОУНБ – піші мандрівки (екскурсії) найстарішими вулицями міста. Екскурсії відкривають невідомі сторінки життєпису міста та історії з життя містян. Щороку екскурсійний сезон стартує у квітні та завершується у жовтні. Участь у проєкті беруть 19 бібліотекарів-екскурсоводів. Бібліотекою також були створені аудіогіди середмістям Рівного, представлені як на сайті бібліотеки, так і на тематичних інтернет-ресурсах.

Ще одним потужним інформаційно-освітнім ресурсом є краєзнавча експозиція «Рівненщина літературна», яка стала центральною частиною бібліотечного музейного простору. Експозиція складається з 8 стендів та прослідковує розвиток літературного процесу краю від найдавніших часів до сьогодення. Експозицію можна відвідати самостійно або стати учасником циклу тематичних екскурсій.

Низка освітніх пропозицій Рівненської ОУНБ спрямована на популяризацію здорового способу життя та свідомого батьківства. З 2007 року в бібліотеці діє університет «Здоров'я нації», у межах якого вже проведено понад 120 заходів, присвячених фізичному та ментальному здоров'ю: зустрічі з фахівцями, коментарі спеціаліста, майстер-класи, уроки-тренінги, уроки-практикуми, дискусійні платформи. У бібліотечній «Кімнаті сімейного

дозвілля» організуються події для молодих батьків: відкриті лекції, майстер-класи зі слінгоносіння, консультації щодо дитячого харчування.

Як методичний та консультаційний центр для публічних бібліотек області, Рівненська ОУНБ активно підтримує неформальну освіту бібліотечних спеціалістів. Для бібліотекарів організуються:

- лекції та воркшопи з актуальних тем: бібліотечне середовище, робота в соціальних мережах, послуги людям поважного віку, людям з інвалідністю, медіграмотність тощо;

- тренінги з оволодіння цифровою грамотністю з залученням експертів: місцевого експерта Google Олега Костюкевича, керівника технічної служби Видавничого дому «ОГО» Сергія Шагоферова;

- Літні школи молодого бібліотекаря.

У 2019 році був реалізований спільний проект обласної бібліотеки та Школи фотографії Олександра Харвата «Літній фото-інтенсив для бібліотекарів». Протягом двох місяців 15 бібліотекарів з різних районів області отримали нові сучасні знання та компетенції, які дозволять їм робити якісні фоторепортажі, передавати позитивну атмосферу культурних подій та привернути увагу до бібліотеки різних вікових груп.

Визначивши одним із пріоритетів діяльності підтримку неформальної освіти громади, Рівненська ОУНБ й надалі планує ініціювати та організовувати освітні події, проводити заходи неформальної освіти у партнерстві та популяризувати бібліотеку як локацію для реалізації освіти впродовж життя.

Школа цифрової грамотності для дорослих у бібліотеці (з досвіду Рівненської ОУНБ)

*Усович І. В., провідна методистка
відділу маркетингу і наукової роботи РОУНБ*

Одна з центральних тем Мадридського міжнародного плану дій із проблем старіння стосується здійснення програм освіти протягом усього життя. Ціль навчання людей поважного віку – дати конкретні знання, що дозволяють людині старшого віку правильно оцінити мінливе в часі соціально-економічне положення суспільства, реалізувати свій внутрішній потенціал, зберегти гідність, знизити ризик соціальної ізоляції і знайти своє місце в нових умовах життя, причому не тільки як одержувача допомоги, але і як активного члена суспільства. Освіту пенсіонерів можна розглядати як одну з форм їхньої реабілітації в суспільстві.

25 % населення Рівненської області – це люди пенсійного віку. Із кожним роком ця цифра збільшується. З виходом на пенсію вони гостріше відчують свою ізольованість, їм бракує простого спілкування. Згідно з дослідженням Всесвітньої організації охорони здоров'я Україна займає перше місце в світі з розповсюдження депресії, особливо серед пенсіонерів. На думку експертів, навчання – ефективний засіб профілактики депресії у людей похилого віку. Участь у навчальному процесі допомагає крокувати в ногу з часом, тренувати пам'ять, розвивати інтелект.

Сьогодні бібліотека – це місце, куди літні люди бажають приходити, оскільки можуть провести там свій вільний час у цікавий і корисний спосіб. Тут вони можуть реалізувати свої творчі амбіції, займатися хобі, на які не мали часу, коли працювали за фахом і мали численні обов'язки.

Одним із пріоритетів Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки (РОУНБ) є створення нових можливостей, відкритого простору для спілкування, навчання та саморозвитку старшого покоління. Комп'ютерні курси для людей середнього та пенсійного віку уже протягом 8-ми років є однією з найпопулярніших послуг бібліотеки.

З 2010 року завдяки Програмі «Бібліоміст» в РОУНБ функціонує навчально-тренінговий центр (НТЦ), обладнаний 10 комп'ютерами з ліцензійним програмним забезпеченням та периферійними пристроями (навушники, веб-камери, сканер, принтер), в якому проводяться групові та індивідуальні заняття для людей старшого віку з освоєння комп'ютерної грамотності.

В організації навчання дорослого населення виникають чималі труднощі. По-перше, це підбір тренерів, які б володіли андрагогічною майстерністю, що передбачає: шанобливе ставлення до вимог та очікувань дорослих; можливість

реально оцінювати потенціал слухачів та прогнозувати можливі труднощі; вільне володіння сучасними методиками навчання; вміння проводити навчання як за груповою, так і за індивідуальною формою навчання тощо. По-друге – планування навчальної програми, побудованої з урахуванням вікових особливостей слухачів.

Хоча на перший погляд підготовка курсу для людей середнього та пенсійного віку є легкою, насправді це не так. Не кожен бібліотекар має педагогічні здібності і може пояснити старшій людині, як потрібно працювати на комп'ютері. В середньому такий курс триває 1,5–2 місяці, кожна зустріч повинна бути продуманою. Варто опрацювати план роботи на окремі заняття. Як у школі, на початку кожного заняття треба запитувати, що слухачі запам'ятали, кілька разів терпляче повторити нову порцію інформації, бути присутнім біля кожного комп'ютерного місця, керувати роботою групи, яка складається переважно з 10 осіб. Форма подачі матеріалу повинна бути доступною. Необхідно говорити про складні речі просто, так, щоб людина зрозуміла. Не потрібно вивчати складних теоретичних понять. Зосереджувати увагу необхідно на практичній частині з націлюванням на подальшу самостійну роботу.

Під час проведення занять пенсіонери знайомляться з основними внутрішніми і зовнішніми компонентами апаратного забезпечення, необхідних для роботи комп'ютера, файловою структурою операційної системи, об'єктами Windows, прийомами управління ними, розглядають інтерфейс Windows, вивчають текстовий редактор Word, здійснюють пошук інформації в Інтернеті, створюють електронну пошту та особисті акаунти в соціальних мережах. Після завершення курсу, слухачі отримують практичні навички, які використовують для активного ділового та особистого листування, відправлення копій документів в будь-яку точку світу, безкоштовного зв'язку з друзями і родичами за кордоном, друкування своїх мемуарів, читання в Інтернеті газет в електронному варіанті, прослуховування музичних записів, перегляду улюблених фільмів, цікавих інтелектуальних ігор в хвилини відпочинку, купівлі та продажу через Інтернет речей тощо.

Отримані знання на курсах дають можливість вирішити:

- проблему комунікації – пенсіонери можуть більше спілкуватися зі своїми дітьми чи онуками, які знаходяться в інших містах або країнах, знайти старих друзів, завести нові знайомства, знайти групи за інтересами, позбутися самотності;

- соціальні проблеми – вони зможуть адаптуватися до умов сучасного суспільства, застосовуючи знання для вирішення побутових повсякденних проблем: зареєструватися в пенсійному фонді, отримувати різноманітні довідки, робити комунальні платежі, отримати інформацію про ліки та аптеки,

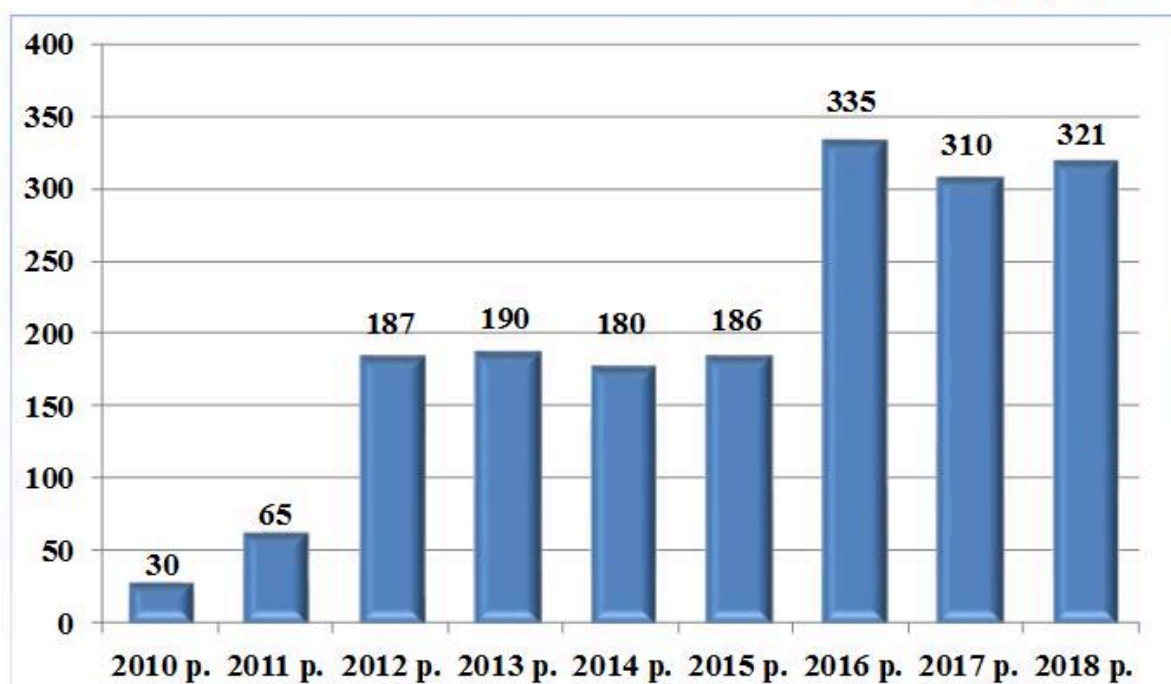

купити квиток на поїзд, зробити покупки через Інтернет, відстежити посилку, оперувати своїм рахунком в банку, розмістити оголошення;

- фінансові проблеми – більшість пенсіонерів навіть не підозрюють, що можуть працювати в інтернеті та отримувати дохід. Написання текстів, статей, рерайт, копірайтинг – це під силу багатьом.

- проблеми самореалізації – пенсіонери можуть реалізувати себе в будь-яких сферах. Це може бути написання мемуарів, статей з історії свого краю чи свого роду, ведення власного інформаційного блогу, створення книги, тощо. У різні роки діяльності НТЦ відвідуваність комп'ютерних курсів була різною:

Діаграма 1

Великий попит на інноваційну послугу бібліотеки сприяв збільшенню кількості тренерів, у ролі яких виступають бібліотечні працівники, що попередньо пройшли навчання з використання інформаційно-комунікативних технологій. Так у 2010–2012 рр. навчання проводив 1 тренер, 2013 р. – 2 тренери, 2014 р. – 3 тренери, з 2015 року – 4 тренери.

Курси набули такої величезної популярності, що черга на їх проходження складається на декілька місяців вперед. Такій активності сприяє реклама послуги: публікації на сторінках місцевої преси, репортажі на теле- та радіоефірах, оформлення сіті-лайтів у центрі міста, підготовка буклетів про ресурси та послуги НТЦ. Але найефективнішим методом реклами є так зване «сарафанне радіо»: люди, які закінчили курси, розповідають і рекомендують цю послугу бібліотеки своїм друзям, близьким, знайомим тощо.

Наведемо декілька висловів людей, які пройшли навчання у НТЦ:

«Навчившись користуватися мережею «Facebook», я зміг знайти своїх друзів, яких не бачив вже понад 40 років. У мене з'явилася чудова можливість відновити старі зв'язки та більше спілкуватися з друзями!», – п. Микола (72 р.);

«Тепер мені не потрібно стояти у черзі по декілька годин для того, щоб оплатити комунальні послуги. Я просто заходжу в Інтернет на сайт Приватбанку, вказую показники лічильників та суму, яку хочу оплатити, і все... справу зроблено!», – п. Галина (65 р.);

«Мої діти вже давно намагалися навчити мене роботі з комп'ютером, але в них не вистачило ані терпіння, ані розуміння», – п. Людмила (55 р.).

«Завдяки курсам я навчалася працювати з текстовим редактором Word. Тепер я друкую статті про культурне життя міста до місцевої преси та інтернет-видань», – п. Віра (71 р.).

«Отримані на курсах знання стали поштовхом для пошуку роботи. Зараз я працюю в Пенсійному фонді», – п. Ольга (37 р.).

Ці приклади переконують у необхідності організації та проведення таких курсів. Адже результатом є не лише те, що пенсіонери набувають досвіду роботи з комп'ютером, а й те, що вони позбуваються комплексів, пов'язаних із тим, що вони є несучасними і виключеними з суспільного життя.

Навчатися ніколи не пізно! Цю теорію вкотре доводять люди поважного віку.

Нова послуга в бібліотеці «СМАРТОФОН»

Жарська Ж. В., завідувачка
інформаційно-бібліографічного відділу
Рівненської ЦБС

Людство живе в світі цифрової інформації та технологій. Ті, хто не можуть брати участь в цифровому житті, лишаються осторонь соціального життя суспільства. Дослідники називають це явище «цифровим розшаруванням». Літні люди лишаються в тіні цифрового життя – вони не отримують величезної кількості інформації з Інтернету та не мають можливості обмінюватися нею через мережу.

Створити електронну пошту, відповісти на повідомлення в соціальних мережах, знайти на YouTube улюблений фільм, купити квиток на літак онлайн, підключитися до мережі wi-fi – маніпуляції, які ми виконуємо щодня. Однак для людей старшого покоління ці, здавалося б, прості дії перетворюються в нездійсненне завдання.

Сьогодні людям старшого віку вкрай складно адаптуватися до умов життя в сучасному суспільстві. Згідно зі статистикою, в Україні Інтернетом користується 60% населення. Ця цифра значно зменшується, коли йдеться про старше покоління. Молодь набагато швидше опановує комп'ютерний світ, її більша частина намагається максимально використовувати весь потенціал інформаційних технологій для роботи, навчання, спілкування, одержання освітніх послуг, пошуку інформації та придбання товарів.

Все частіше саме бібліотеки стають інформаційно-навчальними центрами в опануванні ІКТ для старшого покоління. Бібліотека-філія № 3 ЦБС м. Рівне також вже декілька років проводить курси для людей середнього та старшого віку «Абетка Інтернету». Навчання проходить як в груповій формі, так і в індивідуальній. Проте все частіше користувачі звертаються з проханням навчити користуватися смартфоном чи планшетом, а не комп'ютером.

Сучасний девайс вже не є чимось недосяжним. Старше покоління все більше починає опановувати інформаційні технології. Більшість дітей готові віддавати свої старі пристрої або навіть купувати нові для батьків, проте зазвичай молодшому поколінню бракує часу аби пояснити та навчити сучасним технологіям своїх рідних.

З травня 2019 року в бібліотеці діє послуга «Смартфон». Нова послуга покликана допомогти старшому поколінню навчитися користуватись сучасними гаджетами та використовувати усі їх переваги.

На заняттях розбираємося, що таке мобільні пристрої, їх налаштування. Допомогаємо засвоїти, що таке: облікові записи; соціальні мережі, месенджери. Детально роз'яснюємо принципи роботи та можливості. Показуємо, що таке YouTube, інтернет-магазини, різноманітні додатки. Навчаємо, як записатися до лікаря онлайн. Для них всі ці можливості – справжнє відкриття.

Консультації проводимо виключно в індивідуальній формі. Адже кожна людина особлива і вимагає саме індивідуального підходу та толерантного ставлення.

Не оминули ми й людей з особливими потребами. У бібліотеці діє послуга «книгоношення», яку ми скомбінували з послугою «Смартфон» на прохання наших користувачів. Наразі їх небагато, тож намагаємося допомогти і нікому не відмовити.

Варто відзначити, що нова послуга зацікавила не лише літнє покоління. Читачі середнього віку також приходять на консультації. Їх цікавлять отримання адміністративних послуг онлайн, підписання петицій, онлайн голосування, е-банкінг, е-транспорт, е-торгівля та ін. Детально розповідаємо про можливості додатків та особливості користування.

«СМАРТФОН» ТОП-7:

- Створення та відновлення облікових записів;
- Месенджери (Viber, WhatsApp, Telegram);
- Соціальні мережі;
- Додатки Play Market, їх встановлення та використання;
- Робота з файлами та пам'яттю;
- Helsi.me – онлайн запис до лікаря;
- Онлайн запис до електронної черги ДМСУ.

Дослідники наголошують, що суспільство має змінювати формат медіа-освіти та культури використання сучасних технологій таким чином, щоб старше покоління теж мало можливість інтегруватися й залишатися на рівних з молоддю. Потрібно вести боротьбу зі стереотипом, що сучасні технології – лише для молодого покоління. Бібліотека всіляко долучається до даних ініціатив та активно працює над адаптацією своїх користувачів в сучасному інформаційному середовищі.

Комп'ютерні курси для людей старшого віку

*Левченко О. М., бібліотекарка
КЗ «Березнівська ЦСПШБ»*

Неформальна освіта набуває важливого значення у контексті забезпечення сталого й збалансованого розвитку суспільства. Забезпечення якісної освіти та доступу до неї протягом життя для всіх охочих неможливе без бібліотек навчальних закладів і публічних книгозбірень. Сьогодні наша бібліотека – це середовище, де можна отримати необхідні знання.

Березнівська бібліотека, прагнучи бути максимально корисною для своєї громади, активно працює в напрямі неформальної освіти. Саме тому, інтернет центр районної бібліотеки пропонує своїм відвідувачам нову безкоштовну послугу – навчання основам комп'ютерної грамотності та пошуку інформації в мережі Інтернет. Ця ініціатива бібліотеки має на меті розкрити потенціал людей старшого віку, поліпшити їх психологічний стан, вирішити низку соціальних проблем, розширити їхні можливості самовдосконалення. Бібліотекарі допомагають їм набутися впевненості в своїх силах та ефективно реалізувати себе, провести вільний час навчаючись у дружній атмосфері.

Комп'ютерні курси для людей старшого віку у Березнівській районній бібліотеці діють з 2018 року. Щороку до навчання залучається понад 20 осіб, серед них: вчителі шкіл, лікарі, вихователі, працівники культури тощо. Інтернет-центр, в якому проводяться заняття, налічує 5 стаціонарних робочих місць, обладнаних комп'ютерами та ліцензійним програмним забезпеченням. У інтернет-центрі є можливість підключення до мультимедійного обладнання та мультимедійного проектора.

Користувачі кожної групи проходять безкоштовний двомісячний курс навчання основам комп'ютерної грамотності, який складається з двох занять на тиждень тривалістю дві години. До групи входить 5 чоловік. Заняття проходять відповідно до розроблених програм, що передбачають теоретичне і практичне опанування знань. Програма навчання розробляється з урахуванням вікових особливостей та потреб самих користувачів. Зміст навчання полягає в тому, щоб: ознайомитися зі складовими комп'ютера, пристроями вводу та виводу інформації, отримати практичні навички роботи у текстовому редакторі Microsoft Word, засвоїти пошук інформації в мережі Інтернет, отримати практичні навички зі створення електронної поштової скриньки та користування нею для активного ділового та особистого листування, зв'язку з друзями та рідними за кордоном, завантаження різноманітних музичних, відео- та фотофайлів, реєстрація та спілкування в соцмережах, опанування Viber- та Skype-технологіями.

Пройшовши комп'ютерні курси, кожен пенсіонер вчиться використовувати різноманітні комбінації клавіш та способи їх вірного застосування для полегшення роботи за ПК, зберігати та переглядати будь-яку інформацію, спілкуватися з рідними та близькими через листування по електронній пошті, та за допомогою комунікаційних програм Skype та Viber, слухати улюблені радіостанції і дивитися телепередачі в будь-який час, шукати корисну інформацію. Він має можливість обліковувати соціально-побутові послуги через Інтернет: подає показники лічильників та сплачує послуги ЖКП.

Двогодинні заняття проходять двічі на тиждень. Навчати таких «студентів» буває непросто, бо кожен з учасників курсу потребує уваги та індивідуального підходу: когось доводиться навчати під час групових занять, з кимось займатися один на один. У програму навчань, для більшої ефективності, доводиться включити відеоролики та ілюстративні матеріали.

По закінченню курсів всі наші «студенти» отримують Сертифікат, а бібліотека у свою чергу отримує багато хороших слів та подяк.

Тобто сьогодні бібліотека пішла набагато вперед. Ми працюємо з сучасним читачем, вивчаємо його потреби та навчаємо. Ми відкриті для спілкування та співпраці.

Працівники бібліотеки стараються іти в ногу з часом і намагаються зробити цей світ відкритішим не лише через книги, а й комп'ютери. Тому головна мета нашого навчання – об'єднати людей поважного віку для їхньої адаптації в суспільстві і надати можливість живого спілкування між учасниками курсу та здобуття потрібних знань.

Окрім знань, у бібліотеці відвідувачі отримують масу вражень і заводять багато нових цікавих знайомств. Комп'ютер можна освоїти в будь-якому віці! Не варто ставити для себе вікових обмежень. Потрібно ставати повноцінними користувачами комп'ютерного обладнання і прикладом для інших.

На заваді самотності
(з досвіду роботи Здолбунівської
центральної районної бібліотеки)

*Пилипчук Н. А.,
провідна методистка
Здолбунівської ЦРБ*

У будь-якому віці потрібно продовжувати розвиток, постійно навчатися, бути в тонусі та адаптуватися до обставин. І тут важливу роль відіграють бібліотеки, адже вони завжди були, є та будуть середовищем для навчання. Бібліотеки є майданчиками для спілкування й обміну досвідом різних цільових груп дорослого населення. Культурно-освітній заклад допомагає набувати знання протягом всього життя.

З 2014 року на базі Здолбунівської центральної районної бібліотеки діє літературно-краєзнавчий факультет «Університету третього віку» Здолбунівського районного територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг).

Реалізуючи принцип навчання людей старшого віку впродовж усього життя та підтримки їх фізичних, психологічних та соціальних здібностей, працівники Здолбунівської центральної районної бібліотеки організовують та проводять різноманітні заходи.

Відзначаючи Міжнародний день рідної мови, працівники Здолбунівської центральної районної бібліотеки організували зустріч з актором Рівненського обласного академічного музично-драматичного театру Олегом Ягелюком. Завдяки виразному, яскравому сценічному звучанню голоса запрошеного на захід актора, присутні відчули відмінності побутової, спрощеної мови від сценічної. Поринули у світ спектаклю, коли живим словом актор створював мовну характеристику персонажа, передавав його почуття, внутрішній стан. Присутні переконалися, що вміння користуватися словом – велике мистецтво, словом можна створити красу душі.

Всесвітній день здоров'я проходить під різними девізами. Гасло 2019 року – «Загальне охоплення послугами охорони здоров'я: для всіх і всюди».

Завдяки заходу, підготовленому Здолбунівською центральною районною бібліотекою спільно із заступником головного лікаря з медичного обслуговування населення Галиною Євгейчук, учасники, а це слухачі «Університету третього віку», змогли зрозуміти, як багато значить підтримка здоров'я. Лікар популяризувала продукцію української компанії «Нове Життя» та підказала шляхи, що ведуть до довголіття та благополуччя.

Рішенням Генеральної Асамблеї ООН від 19-го грудня 2011-го року (резолюція №66/127), відзначається День захисту людей похилого віку

(Всесвітній день розповсюдження інформації про зловживання відносно літніх людей). Тому, саме до цієї дати працівники книгозбірні провели заняття літературно-краєзнавчого факультету «Університету третього віку», запросивши рівненську правозахисницю Ліану Диновську, учасницю проекту «Сімейні радники». Головне, – розповіла вона, – формувати довіру до людей, допомагати їм, протидіяти домашньому насильству. Пані Ліана навела приклади життєвих ситуацій, шляхи їх вирішення у правовому полі, професійно надавала консультації і відповідала на запитання слухачів щодо прийняття спадщини, призначення аліментів, укладання договору довічного утримування тощо.

Знайомство слухачів «Університету третього віку» з сучасними новітніми закладами і установами нашого регіону відбулося завдяки працівникам Здолбунівської центральної бібліотеки. Вони представили найбільшу в Європі Академію розвитку інтелекту Smartum. Бібліотекар ознайомила присутніх з програмами навчання: ліберика, меморика, читарика, ментальна арифметика від компанії Smartum Рівне, де навчаються, пізнають нове, розвивають розумові здібності та творчий потенціал, розповіла про цікаві факти з курсу ліберики (швидкочитання). Під час практичного заняття з інструктором з ейдетики та мнемоніки Марією Вискорко присутні тренували пам'ять та відчули секрети курсу мнемоніки. За допомогою інноваційного навчання, яке розвиває обидві півкулі мозку, вчилися краще та легше запам'ятовувати інформацію. Завдяки чудовій атмосфері, яку створила майстер-тренер, заняття було цікавим, змістовним та мотивуючим.

Напередодні цікавого та загадкового свята, яким закінчується літній сонячний цикл календарних дохристиянських свят – Івана Купала, слухачі університету разом з бібліотекарем здійснили етноподорож, щоб більше дізнатися про купальські обряди, звичаї та про походження свята. Учасники заходу слухали легенди та повір'я про цілющі властивості лікарських рослин зібраних з «іванівською россою», та доповнювали розповідь власними знаннями. Народна майстриня, запрошена на захід, розповіла та показала, як вона використовує цілющі трави при виготовленні ляльки-мотанки. Про види ляльок, їх призначення, використання матеріалів і кольорів студенти університету почули і побачили на презентації «Лялька-мотанка – сакральний оберіг українців». Під час майстер-класу всі долучилися до процесу виготовлення ляльки-травниці.

За традицією розпочинали розписувати писанки з другої половини Великоднього посту. Відвідувачі університету разом з народною майстринею Сніжаною Король творили атрибут свята – світлий символ Сонця, весняного відродження, життя, любові і добра – писанку. Учасники майстер-класу ознайомилися з символікою орнаментів і кольорів, природними барвниками,

секретами розпису писанки, і переконалися, що ця справа нескладна і під силу кожному. Присутні власноруч виготовили великодній оберіг.

У межах неформальної освіти в Здолбунівській центральній районній бібліотеці діють безкоштовні курси комп'ютерної грамотності. Разом із теоретичним матеріалом слухачі мають можливість отримати практичні навички пошуку потрібної інформації в мережі Інтернет.

Вчитися ніколи не пізно і завжди актуально. Перетнувши пенсійний рубіж, не потрібно обмежувати власних бажань і вмінь. Хоча, як правило, у більшості літніх людей так і відбувається. Але головне, на що вони скаржаться – це дефіцит спілкування. На заваді самотності стає бібліотека. Тому, що бібліотека – це не тільки книги, але й гарна компанія однолітків та однодумців. Вона розбиває бар'єри, відкриває нові грані таланту і стверджує, що після 60 років життя тільки починається.

Гурток розвивальних ігор «Всезнайко»

Антонюк Г. М., бібліотекарка 1 категорії
бібліотеки-філії № 7 ЦБС м. Рівне

Усі батьки хочуть, щоб їхні діти росли розумними, щоб їм було легше засвоювати навчальний матеріал в школі. А щоб бути розумним, потрібно розвивати пізнавальні здібності. Оскільки бібліотека – це інтелектуальний центр, тому в нашому закладі був створений гурток розвивальних ігор «Всезнайко», спрямований на розвиток таких психічних процесів, як увага, пам'ять, мислення та уява.

Пам'ять – це психофізіологічний процес, що складається із запам'ятовування, збереження і відтворення інформації. Ці процеси тісно взаємопов'язані: від того, як організовано запам'ятовування, залежить збереження інформації, що, в свою чергу, впливає на її відтворення. Розрізняють: рухову, зорову, словесно-логічну, тактильну, смакову, слухову та інші види пам'яті.

Увага – це зосереджена діяльність людини в даний момент часу на якомусь реальному чи ідеальному об'єкті. Увага характеризується обсягом, концентрацією, стійкістю, а також коливанням та переключанням. Розрізняють довільну і мимовільну увагу. Мимовільна увага – пасивна і емоційна, а довільна – активна і вольова. Для того, щоб розвивалася довільна увага, необхідно, з одного боку, розвивати пізнавальні здібності дитини (мислення, сприйняття, пам'ять, увагу), з іншого – тренувати здібності до зосередження уваги (розвивати її стійкість, об'єм).

Мислення – це процес пізнання людиною дійсності за допомогою розумових процесів – аналізу, синтезу, суджень тощо. Основною ланкою мислення є розумові операції, такі як аналіз і синтез, порівняння, узагальнення, систематизація, абстрагування. Оскільки дитина прагне все вивчати в наочно-образному та наочно-дієвому планах, велике місце має відводитися практичним діям з предметами, роботі з наочним матеріалом.

Уява – це притаманна лише людині здатність створювати нові образи (уявлення) шляхом переосмислення попереднього досвіду. Розрізняють активну і пасивну уяву. У свою чергу активна уява буває відтворювальною та творчою. Відтворювальна уява – уява, яка з'являється на основі опису, оповідання, малюнка, схеми, символу чи знаку. Творча уява – уява, яка передбачає самостійне створення нового образу, предмета, чи ознаки, що не мають аналогів, в результаті чого з'являються оригінальні, соціально значущі продукти діяльності.

У грі ефективніше, ніж в інших видах діяльності розвиваються всі психічні процеси. Тому гра – це обов'язкова умова успішного розвитку дитини. Адже будь-яка інформація подана у вигляді гри, запам'ятовується краще (діти

із задоволенням займаються тим, що їх по-справжньому захоплює), дає змогу вільно виражати себе, свої думки, фантазії.

У процесі діяльності гуртка «Всезнайко», що діє на базі бібліотеки-філії № 7 ЦБС м. Рівне, були використані такі теми: «Мнемонічні прийоми запам'ятовування», «Розвиток об'єму пам'яті», «Розвиток слухової пам'яті», «Розвиток рухової пам'яті», «Розвиток зорової пам'яті», «Розвиток тактильної пам'яті» «Розвиток стійкості та переключення уваги», «Розвиток мислення», «Розвиток уяви».

Під час заняття діти розучують вірші за допомогою рухів, малюнків, опорних слів, складають пазли та казки; розгадують кросворди, анаграми, головоломки.

Гурток відвідують діти віком від 6 до 10 років, двічі на місяць, заняття тривають годину. Навчання проводять у невеликих групах, адже до кожної дитини потрібен індивідуальний підхід, все залежить від рівня розвитку дитини, від її розумових здібностей. Склад групи: від 6 до 12 чоловік.

За період роботи гуртка були проведені такі ігри та вправи:

– для розвитку пам'яті: «Мнемонічні прийоми запам'ятовування», «Запам'ятай зміни», «Ритм», «Знаки», «Три пункти», «12 слів», «10 цифр», «Мемо», «Повторюй рухи», «Гудзики», «Запам'ятай малюнок», «Сірники», «Я читав твори...», «Я поклала в мішок», «Ляльководи», «Алфавіт»;

– для розвитку уваги: «Вухо-ніс», «Дівчатка», «Що змінилося», «Графічний диктант», «Цифроманія», «Грайливі совенята», «Закресли букву», «Упіймай слово», «Їду, стоп», «Знайди розбіжності»;

– для розвитку мислення: «Анаграми», «Ланцюг слів», «Я знаю 10 назв», «Мудрагейлик», «Ерудит», «Склади слова», «Скажи навпаки», «Дощик», «Логіка», «Магічний тетрис», «Танграм», «Земля, вода, небо», «Доповни склад»;

– для розвитку уяви: «Корона», «Склади фігуру», «Незавершений малюнок», «Крапки», «Пантоміма», «Нові імена».

Запроваджений досвід дає можливість дитині розкрити і пізнати себе, стимулює дитину, і викликає інтерес до здобуття нових знань, підвищує інтерес до книги. Відвідування гуртка дає можливість збільшити число читачів.

Впровадження таких форм роботи дозволяє позиціонувати бібліотеку як центр розвитку неформальної освіти.

Література:

Бабушкіна А. А. Найкращі ігри та вправи для розвитку пам'яті та інтелекту у дітей 5-9 років : навч.-метод. посіб. / А. А. Бабушкіна, О. А. Умнова. – Харків : Вид-во «Клуб Сімейного Дозвілля», 2011. – 320 с.

Сортуємо сміття разом із бібліотекою

Глеб'як В. В., бібліотекарка публічно-шкільної
бібліотеки-філії с. Підлужне
ЦСПШБ м. Костопіль

Екологічна освіта є базовою складовою екологічної політики держави. Цьогоріч публічно-шкільна бібліотека-філія с. Підлужне бібліотечної системи м. Костопіль вирішила розпочати зміни з себе та свідомості своїх користувачів, а саме, досліджувати проблеми екологічної освіти, як невід'ємної умови досягнення збалансованого, сталого розвитку держави. Це 12-а з 17-ти Глобальних цілей сталого розвитку – відповідальне споживання.

У лютому 2019 року бібліотека розпочала активно пропагувати серед школярів та вчителів екологічне виховання та сортування сміття.

Що ж таке екологічне виховання? Ековиховання передбачає розкриття сутності світу природи – середовища перебування людини, яка повинна бути зацікавлена в збереженні, чистоті та гармонії в природі. Це передбачає вміння усвідомлювати екологічні явища, робити висновки про стан природи, правильно поводитися з відходами. Естетична краса природи сприяє формуванню моральних почуттів відповідальності за її збереження, спонукає до природоохоронної діяльності та відповідального споживання.

Бібліотека розміщена у шкільному приміщенні Великолюбаської загальноосвітньої школи, тому саме школа стала основним партнером в реалізації екопроекту, а учні, їх батьки та вчителі – цільовою аудиторією. Отож, робота почалася з простого, але такого важливого, – сортування відходів. За спостереженнями бібліотекаря шкільні сміттєві баки переповнювалися кожного дня пластиковою пляшкою, жерстяною банкою з-під газованих напоїв та папером. Це дало поштовх надати громаді знання про сортування сміття.

Для формування світогляду, екологічної свідомості та культури бібліотекар використовує безперервний комплексний процес основних компонентів: екологічні знання, екологічне мислення, екологічний світогляд, екологічну етику та екологічну культуру.

Спочатку це були прості екологічні уроки, на яких обговорювалися теми про відповідальне споживання, сортування сміття, вторинну переробку, учням до перегляду надавалися різноманітні відеоролики. А згодом із простих картонних коробок учні створили сортувальні контейнери. Можливо б усе на цьому і закінчилося, якби бібліотекарка не стала ініціатором участі в проекті від Klitschko Foundation Zero Waste School (нуль відходів в школі). Завданням учасників було відзняти мотиваційне відео, що дало змогу згодом увійти до сотні учасників переможців по Україні.

У травні команда в складі бібліотекаря, директора школи та трьох учнів, взяла участь у тренінгу в Києві. Команда мала можливість багато чого зрозуміти: як відповідальніше ставитися до споживання, як сортувати та компостувати відходи, як все переробляється на вторинну сировину. Учасники навчилися правильно створювати команду та досягати мети.

З лютого до червня насичено продовжувався проект. Це екоতোлоки у селі Велика Любаша, тренінги у школах міста Костопіль. Учасники проекту гуртували людей та навчали, що сортувати – це корисно. Звісно ж, знайшли одностудців, які прагнуть теж розпочати сортування сміття у своїх навчальних закладах та вдома.

Кожен, хто був у темі про екологічність, потрохи почали переходити на екоторбинки, менше стали використовувати поліетиленові пакети, пластик і папір здавати на вторинну переробку, купувати каву в свою чашку.

На черзі чекав екофестиваль «Zero Waste Day», де командна робота з тими, хто перейняв екоідею, дозволила спільними зусиллями долучити до цієї справи ще більше людей та започаткувати зміни, які зараз вкрай важливі. Партнерами в реалізації проекту стали місцева влада, приватні підприємці, загальноосвітні школи міста, представники громадських організацій. Екологічний фестиваль відбувся 21 вересня в місті Костопіль, де учасники заходу очистили береги річки Замчисько від сміття. Усе зібране сортувалося та здавалося на вторинну переробку. Разом із волонтерами провели майстер-класи з виготовлення екоіграшки з сіна, екосувеніру, розпис екоторбин. Адже з розвитком технологій і виробництва, ми забуваємо, що все геніальне – є простим і екологічним. Даний соціальний проект сприяв утвердженню іміджу бібліотеки, дав змогу налагодити тісніші зв'язки з місцевою владою, залучити спонсорів та партнерів до співпраці, розширити роботу бібліотеки в екологічному напрямі, змінити свідомість людей щодо бережливого ставлення до навколишнього середовища.

На екофестивалі робота бібліотекаря не закінчилася. Крім вчителів та учнів, бібліотекар працює з батьками учнів. До співпраці залучає шкільного психолога та вчителів. Така форма роботи як «батьківська перерва» проводиться емоційно, згуртовано та пізнавально. На таких заняттях проводяться тренінги з командоутворення (тимбілдинг), бесіди про відповідальне споживання та сортування сміття.

Спочатку екоідею планували реалізувати в межах сільської школи, але згодом це переросло в стиль життя громади району. Приємно ділитися досвідом у сфері «нуль відходів» та чути від інших дітей, що в їхніх школах теж почали сортувати сміття.

Література:

1. Глебик В. У Костополі відбувся екофестиваль / В. Глебик // Новини Костопільщини. – 2019. – 5 жовт. – С. 2.

2. Великолюбаська загальноосвітня школа I-III ступенів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/groups/313732705789974> /. – Назва з екрану.
3. На Костопільщині відбувся екофест // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kostvlada.org/na-kostopilshhini-vidbuvsya-ekofest> /. – Назва з екрану.
4. Zero Waste School Костопіль // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/groups/zerowastekostopil> /. – Назва з екрану.

Неформальна мистецька освіта на базі Рівненської ОУНБ

Хамедюк А. І., завідувачка відділу обслуговування
документами з мистецтва РОУНБ

Принцип «освіта через усе життя» діє у всіх цивілізованих країнах. Кожна сучасна людина відчуває необхідність у регулярному поповненні та оновленні певних знань. І це стосується не лише фахових питань, а й загального саморозвитку. Бібліотека сьогодні є структурою, покликаною забезпечити створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожної людини.

З цією метою було запроваджено низку мистецьких програм. Серед них – культурологічні читання, «Мистецькі четверги», «Арт-палітра: локація бібліотека», майстеркласи та інші.

Понад п'ять років у відділі мистецтв проходять культурологічні читання під загальною назвою «Люди, які змінили світ», за участі студентів кафедри культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету.

«Люди, які змінили світ» – це цикл лекцій, які готують та читають студенти. Кожен з них сам обирає тему свого виступу. І нехай герої цих доповідей не завжди люди, які змінили світ, але це точно люди, які вплинули на їхній власний світогляд. Доповідачі розповідають цікаві деталі з життя своїх кумирів, демонструють медіа-презентації, що доповнюють розповідь. Серед обраних постатей – такі відомі особистості як Володимир Івасюк, Богдан Ступка, Марія Приймаченко, Франц Кафка, Антоніо Гауді, Анжеліна Джолі, Ілон Маск, Вінстон Черчилль, Ральф Емерсон, Ван Гог, Квітка Цісик, Леонардо ді Капріо, Едіт Піаф, Джо Дассен, Патрісія Каас, Стів Джобс та Ірина Хакамада. У розповідях про них студенти намагалися відшукати якісь особливі деталі, цікаві факти, погляд з іншого боку, аби зацікавити своїх слухачів. Проте, не менший інтерес викликали і особи видатні, але, з певних причин, маловідомі. Це борці за українську незалежність Ніл Хасевич, Слава Стецько, Харитя Кононенко, гордість українського меценатства – фундаторка Києво-Могилянської академії Гальшка Гулевичівна, художник-карикатурист В. Гулак та інші.

Попри те, що цей проект задумувався у форматі «молоді – молодим», він зацікавив людей різного віку, які стали постійними відвідувачами культурологічних читань, що проходять циклами двічі на рік.

Якщо об'єктом досліджень студентів РДГУ є представники різних сфер діяльності, то у «Мистецьких четвергах» (до яких активно долучаються студенти Рівненського музичного училища) увага зосереджена саме на мистецтві.

«Мистецькі четверги» відбуваються щомісячно у форматі «лекція-концерт». Теми можуть обиратися як за персоналією (Микола Лисенко, Михайло Бортнянський, Мирослав Скорик), так і тематично (Пори року, музика бароко, жіночі образи у музиці, джаз, музика модерну та ін.). Ці заходи не обмежуються розмовою про, власне, музику. Якщо мова йде про епоху чи стиль, то проводяться паралелі з архітектурою, живописом, літературою. Вони можуть супроводжуватися танцювальними номерами, поетичними читаннями або навіть майстер-класами. Як ось, наприклад, після заходу «Весна і музика» власниця салону капелюшків «Надя» навчила гостей вечора різним цікавим способам пов'язування шаликів, косинок, хусток, розкрила секрети поєднання стилів і фасонів в одязі.

До просвітницької діяльності бібліотека залучає не лише студентську молодь, а й відомих учених, мистецтвознавців, діячів культури та майстрів.

Зокрема лекцію про Ніла Хасевича читала дослідниця його творчості мистецтвознавець, доцент Любов Крайлюк; з народними традиціями та обрядами знайомила етнограф і фольклорист Раїса Цапун; секретами іконопису поділився іконописець Андрій Цимко; з Європою давніх часів познайомила мистецтвознавець Наталія Кушнірук.

Для популяризації мистецьких знань серед молоді та сприяння в реалізації їхніх власних творчих амбіцій було запроваджено бібліотечний проект «Арт-палітра: локація бібліотека». У межах проекту читалися публічні лекції, спрямовані на молодіжні запити: «Колаж та ілюстрація», «Нові супергерої української ілюстрації» (Олександра Промська); «Мереживо витинанки» (Тетяна Мельник).

Низка бібліотечних заходів націлені на опанування практичних навичок у різних видах творчості. Наші користувачі мали нагоду оволодіти унікальними техніками набивної вишивки та ткацтва, а також спробувати себе у мистецтві колажу, витинанки, декупажу, писанкарства та навіть кравецтва. Відповідні безкоштовні майстер-класи проводили відомі майстри декоративного мистецтва – Клавдія Тарарук, Ірина Локшук, Наталія Дребот, Вікторія Степанюк; художники – Олександра Промська, Тетяна Мельник, Оксана Мудрик та Лариса Сверлюк.

Сучасне стрімке життя вимагає від людини, яка не хоче опинитися на маргінесах культурного життя, постійно розвиватися і збільшувати багаж знань і вмій. Тому наші користувачі використовують такі можливості, що надає їм бібліотека, і використовують їх максимально.

«Школа написання мемуарів» в літературній резиденції «LitHouse»

Гупалюк В. О., директорка Рівненської
централізованої бібліотечної системи

Упродовж чотирьох місяців 2019 року на базі бібліотеки-філії № 4 ЦБС м. Рівне (м-рн Золотіїв) реалізовувався проект від Українського культурного фонду «Розвиток культурно-мистецької взаємодії в сучасному просторі Золотієва. Відкриття літературної резиденції «LitHouse».

Варто зазначити, що бібліотека-філія № 4 є однією із найменших бібліотек в ЦБС та розташована в досить віддаленому мікрорайоні на околиці міста. Так склалося, що ні школи, ні дитячого садочка у цьому мікрорайоні немає і ніколи не було. Єдиним навчальним закладом, який розміщений неподалік є Рівненський професійний ліцей. Тому бібліотека № 4 завжди була соціальним і культурним центром Золотієва.

Активність бібліотекарки Юлії Молочко, небайдужість місцевих жителів, підтримка депутата Рівнеради Любові Романюк дозволили нам ризикнути і подати заявку до Українського культурного фонду на здобуття гранту. Наше бачення розвитку золотіївської бібліотеки і відкриття на її базі культурної резиденції отримало підтримку й неабияк надихнуло нас на майбутнє.

Цей проект сприяв обміну знаннями, досвідом та ідеями в галузі літератури і видавничої справи, культури та мистецтва. У результаті реалізації проекту створено унікальну літературну резиденцію «LitHouse» (вуличний простір) для колаборації митців, налагодження міжкультурного діалогу та наповнення культурним розмаїттям, відкритий і гнучкий концепт тематичних заходів для жителів та гостей Рівного.

Для облаштування резиденції за кошти гранту придбано меблі (10 балабасів, 4 столики), технічне обладнання (ноутбук, екран, проектор, музичну колонку з мікрофоном), виготовлено банер #LitHouse.

Простір функціонування «LitHouse» був наповнений тематичними зустрічами з письменниками, презентаціями нових творів та демонстраціями фільмів про літераторів і видавничу справу. Зокрема, відбулися зустрічі з молодими рівненськими письменницями Іриною Баковецькою, Валентиною Люліч, Марією Думою. Крім того, до літературної резиденції завітали письменниця з Чернігова Тетяна Винник (це була одна з локацій Всеукраїнського фестивалю для творчої молоді «СУП-культура»), психолог і письменниця зі Львова Наталка Мрака.

У межах проекту видано збірку «Золотіїв», яка складається з двох частин. Перша частина – історична, до якої увійшли спогади старожилів та фото з

сімейних архівів мешканців Золотієва, зібрані завідувачкою відділу виставок КЗ «Рівненський обласний краєзнавчий музей» РОР Галиною Данильчук. У другій частині вміщено поетичні твори місцевих літераторів-аматорів, щоб показати наскільки талановитими є люди, які живуть у Золотієві.

Одним із найцікавіших напрямів проекту «LitHouse» стала «Школа написання мемуарів» від улюбленої письменниці літературної Рівненщини – голови Рівненської обласної організації Національної спілки письменників України Ірини Баковецької.

Стати слухачем «Школи» мали можливість усі бажаючі. Для цього необхідно було зареєструватися та заповнити відповідні анкети в зручному для себе форматі: в паперовому варіанті безпосередньо в бібліотеці або в режимі онлайн. З цією метою відбулися різноманітні рекламні заходи.

У результаті був проведений курс неформальної літературної освіти у формі майстер-класів одного із непростих жанрів літературного процесу – мемуаристики. Загалом це 8 зустрічей (курс 20 годин). Заняття відбувалися щочетверга з кінця серпня до середини жовтня (два з половиною місяці).

Навчальна група складалася з 15 осіб різного віку. Серед учасників – мотивована молодь, літератори-початківці, письменники-дебютанти, котрі виявили бажання працювати у даному напрямі в контексті власної творчості.

Протягом всього курсу тренер Ірина Баковецька надавала менторську підтримку учасникам «Школи» щодо якісної підготовки матеріалів. Детально вивчалися такі жанри мемуарів як щоденники, записники, нотатки, спогади, літописи, листи, некрологи та ін. Ознайомлювалися з кращими зразками світової та вітчизняної мемуаристики. Найбільшу зацікавленість викликало створення блогів, як сучасного жанру мемуарів. Кожен учасник спробував себе в ролі блогера.

Організація навчання базувалася на досвіді європейських стандартів проведення менторних занять: мінімум – теорії, максимум – практики.

Основними аспектами роботи з написання мемуарів стали такі теми:

1. Мемуаристика, як засіб літературного самовираження: пропедевтика. Ведення денників як базової основи.
2. Проза, як основа мемуару: основні напрями, стиль, жанри, художня образність у прозових текстах.
3. Написання, видання та промоція книги мемуарів, як читацького продукту.
4. Пошук власного «Я» в сучасній вітчизняній літературі у напрямі мемуаристики.

Офіційне завершення проекту відбулося 28 жовтня 2019 року, а літературна резиденція «LitHouse» і надалі продовжить свою діяльність. Важливістю нашого проекту стало те, що було сформовано простір для підтримки цінностей та сприяння розвитку сучасного літературного

середовища. «LitHouse» – це унікальна в місті резиденція для взаємодії культурних сфер. Це простір, який охоплює широкий спектр активностей та залучення громади до літературних, мистецьких та культурних практик, впровадження заходів, спрямованих на розвиток неформальної освіти в бібліотеці.

Літературна резиденція «LitHouse» створює новітні погляди та тенденцію занурення в літературу, видавничу справу, мистецтво, музику та кіно.

Бібліотечні клуби з вивчення іноземних мов як елемент безперервної освіти для громади міста

Волкова С. О., завідувачка відділу обслуговування
документами іноземними мовами РОУНБ

Володіння іноземними мовами стали сьогодні необхідним атрибутом абсолютно для всіх, адже люди подорожують, їдуть у відрядження, навчаються і працюють за кордоном, навіть спілкування з друзями і колегами з інших країн неможливе без розмовної мови, хоча б на побутовому рівні. Єдиним засобом ефективно розвинути ці навички є спілкування на іноземних мовах. І ті клуби, які є сьогодні в нашій бібліотеці, відмінно для цього підходять!

Тут збираються однодумці, які хочуть спілкуватися на іноземній мові, вдосконалювати свої навички говоріння, обговорювати цікаві й актуальні події в житті інших країн, вивчати традиції, свята, культуру інших народів.

English Club існує в бібліотеці більше 15-ти років. Він був відкритий в межах проекту Window on America. У клубі двічі на тиждень (середа та субота) відбуваються зустрічі, як правило, з носіями мови, в ролі яких виступають хлопці та дівчата з Корпусу Миру (США). Формат вивчення та вдосконалення англійської мови обирається довільно і пропонується чи волонтером, чи будь-ким із присутніх. Зустрічі проходять у невимушеному розмовному форматі, причому на заняттях присутні відвідувачі з різним рівнем володіння мовою, але, як показує багаторічна практика, всі вони знаходять те, що їх об'єднує. Популярними на сьогодні є «музичні заняття» (англомовний майстер-клас з бачати чи виконання англомовних пісень під акомпанемент укулеле), інтерактивні ігри (Apples to Apple, Taboo, Scrabble, Big Boggle), тематичні засідання (подорожі, шопінг, вегетаріанство, космос тощо), відзначення календарних дат англомовних країн та знайомство з творчістю відомих письменників, перегляд фільмів мовою оригіналу.

Іноколи самі відвідувачі клубу пропонують нові групові формати вивчення чи вдосконалення англійської мови. Так, присутні на засіданнях представники патрульної поліції Рівного, висловили бажання вивчати мову в окремій групі. Бібліотека пішла їм назустріч і представники цієї професії протягом восьми місяців оволодівали англійською, опановуючи професійну термінологію та відпрацьовуючи розмовну англійську в уявлених діалогах між патрульними та правопорушниками. Допомігав їм у цьому волонтер Корпусу Миру (США) Matt Robinson.

Італія – колыска мистецтва та літератури. Хто не був зачарований величчю Риму, мистецтвом Флоренції і казковою Венецією? Для тих, хто любить Італію і мріє про неї, хто хотів би дізнатися її історію, звичаї і традиції, минулого року

був започаткований клуб Parli Italiano? Це клуб з вивчення італійської граматики, де його відвідувачі можуть вивчати або повторювати правила так, якби це було звичайною темою для обговорення. Під час занять слухачі практикують і обговорюють найскладніші питання італійської граматики: артиклі, прийменники, час і, звичайно, тренують її в розмовній мові. Тут ви дізнаєтесь, що італійський алфавіт – найкоротший і в ньому лише 26 букв; що в італійській мові – аж 15 часів і дуже багато запозичень з англійської, французької, іспанської мов; що практично всі слова закінчуються на голосні. Не для всіх відвідувачів клубу поринання в італійську дається легко, але практика року навчання, що минув, показала, що в підсумку кожний слухач вже легко складає речення, висловлює власні думки і, навіть, думає італійською.

Не можна було не скористатися можливістю започаткувати курс з вивчення іспанської мови, коли в бібліотеці з'явився уродженець далекої Мексики. Відвідувачі, яких ми запросили на курс, зробили свій вибір на користь академічного напряму навчання, оскільки захотіли опанувати всі аспекти володіння цією мовою – читання, правопис, лексику, граматику, аудіювання, вимову. Відвідувачі Club de español протягом року навчання зуміли не тільки підкорити цю чудову мелодійну мову, але й познайомитися з Іспанією та іншими іспаномовними країнами через літературу, мистецтво та культуру, адже на своїх заняттях слухачі знайомилися з творчістю іспанських письменників, художників, зі звичаями і традиціями, зустрічалися з гостями із Іспанії, віртуально подорожували по різних містах Іспанії, Куби.

Клуби з вивчення іноземних мов, що працюють в Рівненській обласній універсальній науковій бібліотеці, допомагають їй відвідувачам:

- поповнити словниковий запас з тієї чи іншої мови;
- швидко подолати мовний бар'єр та поставити правильну вимову;
- збагатити мову фразеологічними висловами;
- обговорити цікаві та актуальні країнознавчі теми;
- дізнатися про культуру, звичаї та традиції країни, мову яких вивчають;
- спілкуватися з носіями мови;
- отримати позитивні емоції від спілкування.

Багаторічний досвід роботи щодо організації в бібліотеці клубів з вивчення іноземних мов підтверджує, що така організація є досить успішною в бібліотеці і, навіть, має низку переваг, зокрема: зручне розташування в центрі міста, новий рейтинговий фонд іншомовних джерел різних рівнів, технічні сервіси для їх використання, що знаходяться у вільному доступі, кадровий ресурс зі знанням іноземних мов (як працівники бібліотеки, так і носії мови – волонтери Корпусу Миру (США) чи представники інших країн, які відвідують бібліотеку). З огляду на це, рівненська книгозбірня залишається важливою інституцією в системі безперервної освіти для громадян міста та області.

Клуб розмовної англійської мови

Громик І. П., директорка публічної бібліотеки Клеванської селищної ради

Вивчення та знання іноземної мови відкриває нові можливості та перспективи – спілкування, цікаві знайомства, подорожі, навчання, новий досвід.

Ідея створення Клубу розмовної англійської мови на базі публічної бібліотеки Клеванської селищної ради виношувалася давно. Постало питання пошуку викладача, котрий на волонтерських засадах погодиться викладати мову для жителів Клеванської громади.

Через соціальні мережі, на сторінці публічної бібліотеки Клеванської селищної ради і в загальнодоступній групі «КЛЕВАНЬ&ОРЖІВ ІНФО», на сайті бібліотеки www.klevanlibr.rv.ua поширили повідомлення про пошук знавця англійської для викладання у бібліотеці.

Оголошення повідомляло про те, що на базі публічної бібліотеки Клеванської селищної ради планується організація та відкриття безкоштовного Клубу вивчення англійської мови. Разом з тим, ми пояснили користувачам, що для реалізації нашої ідеї потрібні меценати та волонтери, які матимуть бажання співпрацювати з бібліотекою та безкоштовно навчати бажаючих. Також зазначили, що вікові групи не будуть обмежуватися якимись конкретними цифрами. Попросили аби наші користувачі зверталися за вказаними телефонами та писали побажання в коментарях до посту.

Перший крок було здійснено. Після публікації повідомлення бібліотека отримала велику кількість коментарів та пропозицій від жителів громади. Люди пропонували, щоб у бібліотеці проводилося вивчення й інших мов.

Фактично через кілька днів після публікації оголошення до нашої бібліотеки зателефонувала жителька нашої громади Богдана Харкевич. Це молода, освічена людина – викладач англійської мови Клеванського професійного ліцею. Вона погодилася проводити заняття розмовної англійської мови один раз на тиждень, та запропонувала долучитися до розробки власної програми занять.

Наступним кроком стало визначення конкретного дня, часу та місця зустрічей. Одночасно формувався список бажаючих відвідувати Клуб розмовної англійської мови. Питання про вік більше не підіймали, єдиною вимогою було бажання навчатися та мати хороший словниковий запас англійських слів. Станом на 1 вересня 2019 року зареєстровано було близько десяти користувачів, які прагнули розпочати навчання.

У жовтні 2019 року стартувало перше заняття Клубу. Серед учасників – вчителі шкіл, викладачі музичних шкіл, учні, жителі селища Клевань та самі бібліотекарі.

Заняття проводяться щоп'ятниці о 15 годині. Тренерка Клубу розмовної англійської мови щоразу готує для своїх учнів нові теми, цікаві вправи та завдання. Студенти клубу переглядають спеціальні відеоролики, грають в ігри, та спілкуються між собою на обрані теми, завдяки цьому покращується вимова слів та формуються навички правильної побудови речень, разом з тим обрана методика сприяє кращому запам'ятовуванню слів та англомовних фраз. Важливим фактом є те, що заняття побудовані досить зручно та не пов'язані між собою. Тобто, коли один із відвідувачів захворів та не зміг прийти на заняття, він з легкістю зможе працювати на новому занятті. Але постійних пропусків не дозволяється робити або ходити через заняття, бо результату від такого навчання досягти буде досить важко. І коли дійсно розпочати справу, то потрібно її виконувати якісно та гідно.

На підтримку роботи Клубу, бібліотека пропонує слухачам прочитання літератури англійською мовою та перекладів цих творів. Популярність мовних занять спонукала бібліотеку до пошуку волонтерів-лінгвістів для організації клубів вивчення німецької та польської.

Клуб Анонімних Авторів у бібліотеці

Громик І. П. директорка публічної
бібліотеки Клеванської селищної ради

У 2019 році в публічній бібліотеці Клеванської селищної ради розпочав свою роботу Клуб Анонімних Авторів. Клуб, що об'єднав жителів громади, які роблять перші кроки у письменництві, та запропонував заходи для вдосконалення письменницької майстерності учасників. Бібліотека, як локація зустрічі клубістів, стала комфортним місцем, що надихає на творчу роботу.

Модераторкою Клубу, заснованого 2015 року, стала відома українська письменниця, викладачка технік creative writing та літературної майстерності Таїс Золотковська.

Клеванська бібліотека долучилася до роботи Клубу. У режимі онлайн проходять щотижневі зустрічі, що поєднують у собі лекції модератора та практики з креативного письма, читання творів учасників, обговорення проблем, з якими вони стикаються під час роботи над текстами.

Заняття в клубі безкоштовні, за потреби можна отримати допоміжні матеріали, книгу «Пиши. Легкий шлях від ідеї до книжки». Члени клубу діляться один із одним щодо того, як іде процес, які виникають труднощі під час письма. Ведучий клубу створює атмосферу підтримки учасників.

**Програма круглого столу
«Бібліотека – центр розвитку неформальної освіти»**

7 листопада 2019 року

м. Рівне

Час проведення: 10.00–12.30

Місце проведення: Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека, вул. Короленка, 6, відділ обслуговування документами іноземними мовами, 3-й поверх

*Модератор: **Олександра Промська**, заступниця директора Рівненської ОУНБ, кандидат історичних наук*

9.00–10.00 – Реєстрація учасників круглого столу

10.00–10.30 – Відкриття круглого столу: виступи організаторів

***Валентина Ярошук**, директорка Рівненської ОУНБ, кандидатка історичних наук, заслужена працівниця культури України*

10.30–12.00 – Основні доповіді та презентації:

*Вітальний виступ **Ольги Дмитрівни Ладюк**, заступниці начальника управління освіти і науки Рівненської ОДА, кандидатки економічних наук, доцентки, академіка Академії економічних наук України*

Публічна бібліотека як провайдер неформальної освіти (на прикладі Рівненської ОУНБ)

***Олександра Промська**, заступник директора Рівненської ОУНБ, кандидат історичних наук*

Освіта впродовж життя: з досвіду роботи Рівненської централізованої бібліотечної системи

***Вікторія Гупалюк**, директорка Рівненської ЦБС*

***Жанна Жарська**, завідувачка інформаційно-бібліографічного відділу Рівненської ЦБС*

***Галина Антонюк**, бібліотекарка 1 категорії бібліотеки-філії № 7 Рівненської ЦБС*

Школа цифрової грамотності для дорослих у бібліотеці (з досвіду Рівненської ОУНБ)

***Ірина Усович**, провідна методистка відділу маркетингу і наукової роботи Рівненської ОУНБ*

Бібліотека як простір неформальної освіти для дорослих

Ольга Левченко, бібліотекарка інтернет-центру Березнівської ЦРБ

Бібліотечні освітні неформальні ініціативи з популяризації науки і знань

Ірина Громик, директорка публічної бібліотеки Клеванської селищної ради

На заваді самотності (досвід роботи краєзнавчого факультету «Університет третього віку»)

Наталія Пилипчук, провідна методистка Здолбунівської ЦРБ

Економне споживання: вчимося з бібліотекою

Вероніка Глеб'юк, бібліотекарка публічно-шкільної бібліотеки-філії с. Підлужне Костопільського району

Бібліотечні клуби з вивчення іноземних мов як елемент безперервної освіти для громади міста

Світлана Волкова, завідувачка відділу обслуговування документами іноземними мовами Рівненської ОУНБ

12.00–12.30 – Питання/відповіді. Обговорення

12.30–13.00 – Підведення підсумків. Ухвалення рекомендацій круглого столу.
Закриття

**Рекомендації круглого столу
«Бібліотека – центр розвитку неформальної освіти»**

Публічні бібліотеки Рівненщини є активними учасниками неформального навчання місцевої громади. Особливого поширення в бібліотеках набули такі освітні програми: ІКТ (цифрова грамотність), мовно-лінгвістичні, культурно-мистецькі, здоров'язбережувальні, ековиховання, особистісного розвитку та інші.

Бібліотеки виступають повноцінними провайдерами неформальних освітніх послуг, проводять заходи неформальної освіти у партнерстві, надають свої приміщення та ресурси для реалізації освітніх ініціатив.

Заслухавши повідомлення спікерів, учасники круглого столу рекомендують:

Публічним бібліотекам області:

1. Активно долучатися до неформального навчання членів громади.
2. Використовувати проектні можливості для підтримки заходів неформального освіти.
3. Постійно розширювати коло партнерів для залучення їх до організації та проведення навчання.
4. Залучати волонтерів до заходів неформальної освіти.
5. Використовувати можливості онлайн-платформ неформального навчання та популяризувати їх серед місцевої громади.
6. Активно популяризувати цей напрям діяльності через ЗМІ, соціальні мережі та перед органи місцевої влади.
7. Популяризувати історії успіху під час професійних заходів, через професійну періодику. Передавати свої навички через професійне навчання, тренінги.

Центральним бібліотекам:

1. Ініціювати неформальні освітні заходи з урахуванням потреб місцевої громади.
2. Активно популяризувати бібліотеку як відкриту локацію для неформальної освіти.

3. Використовувати можливості бібліотечної мережі для продукування кращих освітніх практик.

Головному методичному центру – **КЗ «Рівненській обласній універсальній науковій бібліотеці» РОР:**

1. Акумулювати успішні практики бібліотек області у напрямі неформальної освіти, виявляти бібліотекарів-тренерів.

2. Акумулювати відомості про онлайн-платформи неформальної освіти та поширювати їх серед публічних бібліотек Рівненщини.